

Teatrul ca șansă a întâlnirilor fericite

Se spune adesea că viața fiecăruia dintre noi nu înseamnă decât suma întâlnirilor pe care ne e dat să le avem cu semenii noștri, cu alte existențe, cu alte biografii. Cel ce a avut șansa unei întâlniri de natură să-l îmbogățească spiritual, sufletește, profesional se poate considera un om fericit. E îndreptățit să spună că a avut noroc. Aceasta e ideea pe care e construită cartea **Șansa** (apărută în 2006 în colecția *Egografii* a Editurii Polirom din Iași), carte ce poartă semnătura actorului Mihai Mălaimare. Volumul nu este primul scris de binecunoscutul artist. Dintr-o notă biografică de interior, află că Mihai Mălaimare a mai publicat *Maidane cu teatru* (Editura Discipol, București, 1998) și *Demisia* (Editura Caromi, Botoșani, 2005), pe care, din păcate, nu am avut ocazia nici să le văd, cu atât mai puțin să le citesc. Din aceeași notă, dar și dintr-o frază din carte, află de asemenea că Mihai Mălaimare e autorul unei teze de doctorat ce așteaptă probabil să fie publicată. Deocamdată, grație volumului apărut la *Polirom*, îl descoperim pe Mihai Mălaimare drept un abil mânuitor al condeiului, cu real talent de memorialist, de portretist și – de ce nu? – de prozator.

Sunt în *Șansa* numeroase inserturi care evocă necazurile ori nemulțumirile de om și de artist ale lui Mihai Mălaimare. „Am jucat aiurea, toată cariera mea este anapoda, fără semne clare, fără logică – sau dacă există vreuna, eu nu am dibuit-o“. A debutat în teatru la „Nottara“, a fost repartizat, după terminarea facultății, la Teatrul Național din București, unde nu a fost primit tocmai cu tragere de inimă, căci direcțiunea de atunci avea nevoie de un „frumos“, ceea ce, evident, nu era cazul. Așa că preț de vreo șase luni, tânărul Mihai Mălaimare a trebuit să aștepte, încasându-și frumos leafa, ori urmărind spectacole. Deși a fost considerat mereu un actor bun, regizorii nu s-au străduit să monteze „pentru el“. Mai curând, „s-au folosit de bucuria mea de joc, de datele mele, punându-mă sau nu în ipostazele cele mai adevărate“. Excepția a reprezentat-o Grigore Gonța, regizorul aceluși fermecător *Fata din Andros* de care îmi amintesc și acum cu mare plăcere, cu emoție evocat în carte. A fost o șansă. Un critic, Valentin Silvestru, i-a telefonat, într-o noapte, târziu, cerându-i să pregătească un recital de pantomimă pentru o ediție a Galei tinerilor actori de la Costinești. Așa, el, criticul, despre care unii spun că ar fi distrus prin verbu-i necruțător destine de actori (în realitate, a amendat mediocritatea și a vrut să elimine impostura), l-a salvat pe Mihai Mălaimare într-un moment dificil al vieții. Din nou șansa. Tot la fel cum a făcut-o Octavian Cotescu, rector al IATC, care i-a încredințat o clasă la școala superioară de teatru. Mălaimare a plecat de la Național „ca să fac un alt teatru, ca să construiesc o trupă, ca să fiu dascăl, ca să-i învăț pe alții ceea ce trebuie învățat și probabil că nebuniile mele m-au transformat într-un cerber, un om închis, în absurditatea voinței de a fi actor“. Așa s-a născut, la 24 februarie 1990, Teatrul *Masca* și azi privit ca ceva „periferic“ ori „exotic“, un teatru ale cărui spectacole bucură pe moment, dar care nu prea sunt apreciate așa cum se cuvine nici de actori, dar nici de critică. Sunt numeroase răbufniri de om rănit, de mici orgolii nesatisfăcute, de dezamăgire în cartea lui Mihai Mălaimare. Poate chiar de mizantropie. De tristețe. „Nu e de colo să constați că nu ai prieteni în teatru și că nu le duci

dorul, că poți trăi fără să mai ai nevoie de laudele sau aplauzele lor". Totuși, câțiva oameni apropiați au fost, poate mai sunt, și sunt menționați în carte: Eugenia Maci, Mihai Niculescu, Tamara Crețulescu, Olga Delia Mateescu, Bobiță (Bogdan) Mușatescu, Costică (Constantin) Diplan, Răducu Ițcuș, Aimée Iacobescu, Gheorghe Visu, Eugen Cristea, Claudiu Bleonț, Johnny Georgescu. Semnatarul cărții e critic la adresa „funcționarilor artistici”, înfiorător de mulți. Bună parte dintre ei s-au arătat ca atare atunci când s-au coalizat și au izbutit să blocheze o lege de reformare a instituțiilor profesioniste de spectacol, lege gândită de parlamentarul Mihai Mălaimare. Alt prilej de insatisfacție.

Dar substanța reală a cărții nu trebuie nicidecum căutată în inventarul eșecurilor ori necazurilor lui Mihai Mălaimare. În capitolul introductiv, intitulat „De ce?”, autorul cărții precizează: „Acum voi povesti numai despre oamenii care au luminat mai tare sau mai fugar cerul printre stelele căruia mi-a fost dat să mă plimb”. Dar până a primi dreptul de a se plimba printre stele, viitorul actor Mihai Mălaimare a avut parte de profesorii minunați, Moni Ghelerter și Zoe Anghel Stanca, evocați cu dragoste, dar și cu umor. De altminteri, toate portretele, ca și întâmplările hazlii din teatru, sunt scrise astfel. Mihai Mălaimare nu dorește să dureze statui. Vrea doar să scrie despre oameni de teatru care, înainte de orice, au avut calitatea de a fi oameni. Dintre artiștii români, autorul cărții i-a ales pe Mihai Berechet, Marcela Rusu, Octavian Cotescu, Radu Beligan și pe criticul Valentin Silvestru, „un boier luminat”. Mălaimare scrie cu duioșie și prietenie despre „actorii minori”, adică aceia ce nu au jucat decât roluri de mâna a doua, a treia, ori de „figurație specială”, care în cronici sunt lăsați pe dinafară, invocându-se lipsa spațiului tipografic, ori care trebuie să se identifice printre „și alții”, dar care pe scenă și-au făcut datoria cu devotament, iar în viață au fost adesea mai umani decât unele dintre marile vedete. Mălaimare a avut, de asemenea, șansa de a cunoaște excepționali oameni de teatru din lumea largă, din aceia despre care a învățat mai întâi la cursurile de istorie a teatrului universal ale profesoarei Ileana Berlogea. Dacă a ratat „la mustață” întâlnirea cu Jean-Louis Barrault (s-a petrecut totuși o întâlnire pe care eu, după modelul poetului medieval francez Jaufré Rudel, aş numi-o *de loin*), Mihai Mălaimare nu a mai pierdut șansa întâlnirilor cu Marcel Marceau și cu Jacques Lecoq, de la care a deprins arta pantomimei. Căci actorul a avut norocul obținerii unei burse în Franța, facilitată de Marcela Rusu, pe care a putut-o onora, căci a câștigat simpatia tovarășelor Tamara Dobrin și Suzana Gâdea. O șansă nesperată. A văzut celebra premieră a nu mai puțin celebrului spectacol *Carmen* montat la *Bouffes du Nord* de Peter Brook. I-a mai întâlnit, cunoscut, a legat prietenii cu Peter Schumann, József Szajna, Ladislav Fialka. Dar și pe Marcel, copil din Botoșani, care și-a luat lumea în cap, a înghițit multe, a făcut de toate până a ajuns clown de circ.

Ce se desprinde de la capătul acestor întâlniri prilejuite de șansă și pe care, prin scrisul său, Mihai Mălaimare ne dă șansa de a le trăi și noi? Că „teatrul este un marș infinit, iar semnul lui este cel al lui Sisif, unul înalt, îmbrăcat în negru, cu un pic de burtică și cu un zâmbet ca de bunic iertător și răbdător, teribil de răbdător”, așa cum i-a părut lui Mihai Mălaimare Jacques Lecoq „unul dintre cei mai uluitori clowni ai lumii care se numește TEATRU”.